
◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

INNHold: Sankt Torfinn's stad i gammel og ny tid. — Klokkevielse og grunnstensnedleggelse ved St. Josefs kirke i Haugesund. — Brustne tråder knyttes atter. — Den Franske Skole i Stockholm. — Meddelelse. — Takk. — Mère Humbeline 80 år.

RETT + OG + SANNHET

Sankt Torfinn's stad i gammel og ny tid.

I anledning av Dominikanernes tilbakekomst til Hamar.

Det nuværende Hamar er ingen gammel by. Den blev grunnlagt den 21. mars 1849, etterat loven om by-anlegget var vedtatt året i forveien. Det gamle Hamar derimot, som lå nærmere Domkirke-oddene, var en av de eldste byer i landet. Av den er der dessverre ikke annet tilbake enn de ærverdige ruiner av domkirken, nogen hvelv av bispegården, innbygget i uthusbygningene på Storhamar gård, samt nogen rester av Dominikanerklostret og Korskirken.

Det var om høsten 1152 at Hamar bispedømme besluttet opprettet som landets femte, samtidig med at bispedømmet i Nidaros gikk over til erkebispesete. Det var en frukt av den pavelige legat kardinal Nikolaus Brekspear's arbeide under hans navngjette reise i Norge. Under det nye bispesete henlas det meste av det østlige innland. Stedet for biskopens residens og den nye katedral valgtes ikke bare på grunn av dets centrale beliggenhet ved Mjøsa, men visstnok også, fordi der allerede i forveien fantes et gammelt handelssted eller markeds plass der for de omliggende bygder, som allerede da hørte til de folkerikeste i landet. Alt i 1154 omtaler en pavelig bulle det nye bispesete med uttrykket «Hamarcapia», d. v. s. kaupangen på Hamar.

Ifølge den gamle Hamar-krønike skulde Hamar i eldre tider (i årene 1200—1400) ha vært en stor og

folkerik stad med alle en kjøpstads rettigheter og institusjoner, men det kan være et spørsmål om dette ikke er en overdrivelse. Men at Hamar eksisterte som kaupang lenge før bispestolens opprettelse synes å være sikkert. På Helgelandsmoen blev det i 1892 av noen rekrutter funnet over 200 mynter fra middelalderen, av hvilke over halvdelen var norske, og tilhørte en av Harald Hårdråde innført type. Tre av disse stammer fra Hamar. På den ene side av dem står det: «Haraldr Rex» og på den annen: «Olav på Hamar-kaupangri» (Olav på Hamar). Myntene er altså preget av myntmesteren Olav i Hamar i Harald Hårdrådes regjeringstid (1046—1066). Etter dette blir Hamar jevngammel med Norges eldste byer.

Når bygningen av domkirken begynte vet man ikke med vissnet. Men formodentlig var det kort tid etter bispesetets opprettelse. Ti etter tradisjonen skal Nikolaus Brekspear, etterat han i 1154 var blitt valgt til pave under navnet Hadrian IV, ha sendt håndverkere og navnlig stenhuggere — formodentlig fra England — til kirkens bygning. Og allerede i et brev fra tiden mellom 1202 og 1220 omtales byggverket. Etter en gammel beretning antas domkirken å være blitt ferdigbygget av biskop Ivar (1197—1221). Men kirken er i hvert fall senere blitt ikke så litet utvidet og påbygget.

Det kan man også påvise arkitektonisk av de ruiner som nu står tilbake. I sin første ferdige skikkelse var kirken bygget i engelsk-normannisk stil som en tredelt basilika med forhøiet tverskib, et fløitårn på hver side av hovedinngangen mot vest og et større tårn over tverskibet, omgitt av mindre spir. Langskibet blev båret av to buerækker, hvorav den ene ennu står igjen. I denne skikkelse var kirken 48 meter lang. Senere fikk koret og sakristiet en forlengelse mot øst i gotisk stil, og kirken blev da i hele sin utstrekning 57 meter lang. Vi imponeres ennu av de svære pillarer og høie buer. I sin grå sten-prakt med sin enestående beliggenhet må katedralen ha vært et vidunder av skjønnhet. Ved reformasjonens innførelse, da plyndringene og forfallet begynte, hadde kirken 10 eller 11 altere, hvorav de 8 ennu kan påvises.

Der har residert i alt 25 katolske biskoper ved Hamar domkirke. Av disse ligger minst 14 gravlagt i selve domkirken. Den siste var Mogens Lauritsson, som av de lutherske volds menn blev ført i lenker til Danmark, hvor han døde i fengsel. Der finnes i Hamar-krøniken en rørende skildring av hans avskjed fra Hamar.

Bispegården blev antagelig bygget samtidig med domkirken, men blev tidligere ferdig, iallfall i sin opprinnelige skikkelse. Den lå omtrent halvhundre meter østenfor domkirken, rett bak dens kor og sakristiet. Av dens svære mure står fremdeles en stor del tilbake som fundament for den store låvebygning på Storhamar gård.

Rundt om disse store bygninger grupperte sig så de andre byggverk, nemlig et dominikanerkloster med sin kirke, et kommune- eller korbrødre-hus for domkirkens kanniker, en katedralskole og — i en litt større avstand fra katedralen — Korskirken, en St. Jørgens kirke og et hospital. Av St. Jørgens kirke, som var en stavkirke, er ikke spor igjen, men av Korskirken er i den senere tid blitt utgravet interessante rester.

St. Olavs dominikanerkloster med kirke, som lå rett i syd for domkirken, mellom denne og Mjøsa, spilte utvilsomt en betydelig rolle i det gamle Hamar. Under den nuværende hovedbygning på Storhamar, under gressplenene og ved stranden, skal der ennu finnes spredte murrester av klostret, hvis munkar bl. a. også var lærere ved den av biskop Peter (1252—1260) opprettede katedralskole. Som en interessant levning fra munketiden kan nevnes at det i bergkløftene under den gamle klosterhage fremdeles vokser en plante (isopen, «*Hysopus officinalis*»), som sikkert er blitt innført av Dominikanerne fra deres reiser til Syden.

Det gamle Hamars vekst og blomstring henger nøie sammen med den gamle Moderkirkes historie i vårt land. Rystende er skildringen av det stolte bispesetes tilintetgjørelse og lutherdommens brutale innførelse ved fremmede kongers leiesvenner. Kirker og kloster sank i grus, mens Hamar kaupang med sitt travle liv forsvant.

Kristi Himmelfartsdag 1924 blev den evige lampe atter tendt på Hamar, og et katolsk kapell, vigd til Hamar-biskopen den hellige Torfinn's minne, åpnet til gudstjeneste på fedrenes vis. Det ligger i det nye Hamars ytterste periferi mot nord, så nær det gamle, minnerike Storhamar som mulig. Beskjedent og fordringsløst er det, men det omfattes med varm kjærlighet av den opblomstrende menighet, og de fromme, opofrende St. Karl Borromeus-søstre setter sin ære i å holde det så sirlig og vakkert pyntet som mulig. Kapellet blev vigslet av hans høiærverdighet biskop Smit, som assistertes av to geistlige, franciskanerpateren Jorna, som i to uker hadde holdt messe på Hamar og forberedt høitideligheten, og undertegnede, som et par uker efter begynte virksomheten på Hamar som den første katolske sogneprest efter reformasjonen.

9 år er gått, og en ny etappe i Hamar-misjonens historie tar sin begynnelse. I mellemtiden er den lille menighet blitt større, den har fått et blomstrende foreningsliv med et efter våre forhold enestående rikt bibliotek, den har fått en godt utstyrt og godt søkt menighetsskole, og St. Karl Borromeus-søstrene har reist en vakker, monumental klinikk. Og nu er altså kommet, da Dominikanerne vender tilbake til Hamar — som de i 1921 vendte tilbake til Oslo.

Deo gratias in aeternum.

Enhver katolsk nordmann, med hjertet på rette sted, vil glede sig over det. Med varm forbønn vil vi følge pater Alby's og hans ordensbrødres virksomhet på Hamar. De har sikkert mange forbedere også av den store skare prekebrødre, hvis jordiske rester hviler i ly av Storhamars stolte kirkeruin. Sankt Olavs tro skal nok, når Guds time er inne, igjen bli det norske folks tro. Derfor tør vi si med dikteren:

Forakter ei de ringe dager:

Det lykkes skal som skrevet står:

*Velsignes skal de hender svake,
som legger grunn med bange kår.*

*De sette skal på taket krans
og folde sig i lysets glans.*

K. KJELSTRUP.

Klokkebielse og grunnstensnedleggelse

ved St. Josefs kirke i Haugesund.

Det er en begivenhetsrik tid for oss katolikker i Haugesund nu, og da vi gjerue vil dele vår glede med våre øvrige trosfeller utover landet, skal jeg her ved få lov å fortelle litt fra byen her vest.

Vi bygger og forandrer og skaper et nytt bybillede: vi har begynt å reise den nye kirke til St. Josefs ære. Først har vi ganske enkelt „kjørt“ prestegården med det nuværende kapell på ruller fra den ene ende av tomten og helt over på østsiden for å gi plass til kirken som nu kommer til å ligge med front mot Haraldsgaten, byens hovedgate, og langsiden mot nord til Bjørnsonsgate, så at kirken får en dominerende plass på hjørnet.

Nu er vi kommet såvidt at grunnstenen er lagt og selve byggearbeidet er i full sving. Vi har nettop avsluttet et par høitideligheter i den anledning og det er især for å fortelle herom at nærværende fremkommer.

Søndag den 13. august hadde vi klokkekap, for i Haugesund har vi nemlig hatt kirkeklokke i flere år før vi begynte på kirken. Klokken som er en gave ved nuværende biskop Mangers fra hans hjemsted, har stått taus i sakristiet siden Hs. Høierverdighet var vår sogneprest.

Nu har den fått vigsel og har latt sin røst høre siste søndag. Monsignore Snoeys fra Bergen, som er vår menighets gamle avholdte venn kom herved og foretok innvielsen.

Ved eftermiddagsandagten fant menigheten sin kirkeklokke ophengt foran alteret, omvunnen med norske flagg og efeu og kronet av to korslagte flagg i de pavelige farver. Våre alltid interesserte St. Franciskus-søstre istemte „Klokkesangen“ mens Monsignore og vår sogneprest med ministranter foretok den liturgiske innvielse.

Innhyllet i virakrøk lot tilslutt klokken sin vakre klang høre med tre enkle slag. Høitideligheten sluttet med den sakramentale velsignelse.

På festen for Marias optagelse, den 15. august hadde vi stort besøk fra våre nabobyer Bergen og Stavanger. Presteskap, søstre og legfolk hadde funnet veien til Haugesund for å overvære grunnstensnedleggelsen.

Foruten Monsignore Snoeys kom fra Bergen pastor Dr. Wijn, Moder Beata med flere. Stavanger lot sig representere ved sin sogneprest pastor v. d. Burg og Moder Zita, dessuten såes kjente ansikter fra begge nabobyer. Ja, og så var „gamle“ sogneprest pater Bzdyl som hadde funnet veien tilbake til oss for å påse at vi virkelig gjorde alvor av det som han og vi drømte om så mangen gang.

Klokken halv åtte om kvellen presis holdt prosesjonen sitt inntog på kirketomten. Under tonene av „Josef Jesu fosterfar“ kom menigheten og våre gjester med korset i spissen ut fra kapellet.

En veldig folkeskare hadde innfunnet sig for å se og høre, — og det var en storartet blanding av alle

konfesjoner og partier — barn, unge mennesker, læg og lærd. For en psykolog måtte det vært en fryd å analysere i den mur av ansikter, — dårlig skjult hån, åpen nyssgjerrighet og tørst etter noget mer enn de selv kjente til stod tydelig å lese i manges uttrykk.

Men da salmen „Kom skaperånd — —“ lød andaktsfullt utover gaten, se da var stillheten inntrått, og da sogneprest v. d. Vlugt stod på talerstolen og leste dokumentet, først på latin og derefter på norsk ja, da var interessen vakt, og da Monsignore Snoeys stod deroppe iført korkåpe og med sitt ærværdige hode høireist begynte sin preken, — ja da var interessen intens og man kunde ikke forlange en større stillhet selv i en kirke, ja selv bilene dempet sin støi.

Den liturgiske del av ceremonien foretokes av Monsignore assistert av de fem prester, menigheten sang salmen til Hellig Olav.

En blykapsel, hvori nedlas det ovennevnte dokument undertegnet av prestene, Moder Beata og kirkens bygmester, samt de f. t. gangbare norske mynter, dagens aviser og festprogrammet, nedsattes nu i grunnstenen, som derefter murtes fast i tårnets fundament.

Nu tonet med kraft „På sannhets fjell — — —“ og høitideligheten avsluttedes med avsyngelsen av „Gud signe vort dyra fedraland“, mens politiet gjorde honnør og hele folkemengden sang med.

Prosesjonen toget nu under avsyngelsen av „Store Gud vi lover Dig“ tilbake til kapellet. Byens autoriteter som var innbudt samledes derefter i prestegården til en forfriskning og et hyggelig samvær fant sted. Der var innløpet et par telegrammer som sognepresten leste op.

Et fra vår elskede biskop med ønsket om alt godt og Guds velsignelse, og et fra den protestantiske provst K. O. Kornelius som på reise sendte vår sogneprest en „broderhilsen“.

Nu ber vi bare om godvær så arbeidet kan gå raskt fra hånden og kirken stå ferdig senhøstes.

O. H.

Ovenstående beretning supplerer vi med følgende fra „Haugesund Dagblad“ for 16. ds.

Grunnstenen til den katolske Kirke i Haugesund nedlagt igår. — Flere hundre mennesker overvar den høitidelige handling. — Kirken blir antagelig ferdig til innvielse første søndag i november.

Det var en stor skare mennesker som var møtt frem igår kveld til grunnstensnedleggelsen for den katolske kirke i Haugesund.

Med det som er særeget for de katolske kirker over alt i verden begynte også høitideligheten igår presis til fastsatt tid.

Kirkens prest, sogneprest *van der Vlugt* innledet høitideligheten med å lese op dokumentet for grunnstensnedleggelsen, først på latin og derefter oversatt til riksmål.

Derefter holdt monseignore *Snoeys*, sogneprest til den katolske kirke i Bergen, en stemningsfull tale, hvorav vi her skal gi et kort utdrag:

— Det er med stor glede at jeg står her i Haugesund idag, til en slik stor høitidsdag som dette er for den katolske Kirke i Norge. — Jeg minnes godt den første gang jeg var her i byen for ca. 7½ år siden, nemlig da jeg den 25. mars 1926 tente den evige lampe i det kapell som da blev viet inn.

Haugesund har tatt godt imot oss katolske, men så har også alle katolikker til gjengjeld rost byen og dens befolkning for all elskverdig imøtekommenhet. — Det er mitt inderlige håp at vår Kirke også har vokset sig inn i folks bevissthet og hjerter.

Vi har bedt Gud om å være attåt med reisingen av denne nye kirke, for vi vet, at hvor Han er tilstede, der skal arbeidet aldri være forgjeves.

For oss katolske betyr kirken mere enn den gjør for dere andre. — Domprost Iversen har uttalt ved en leilighet, at protestantene har så altfor lite av tilbedelse i sine kirker. — For oss katolske er kirken et sted, hvor vi går hen for å tilbe, og for å søke lægebot. Derfor er våre kirker åpne på alle årets dager, og vi søker å gjøre den til et sted, som alle sorgbetyngede kan betrakte som sitt åndelige hjem.

Derfor sier vi til alle slike: Gå inn der og knel, og De skal føle at Mesteren er nær.

Tilslutt uttalte sognepresten, at katolikkene er kommet også til denne by for å søke å gjenopta St. Olavs store tanke:

— Vi vet hvad vi vil, vi bygger på gamle tomter og vi vil gjerne knytte nye bånd sammen med bånd fra svunne tider.

Efter talen blev der lagt ned en blycylinder inneholdende *dagens mynt* i sølv og kobber, dagens aviser, dokumentet for nedleggelsen, programmet og tegningen til den nye kirke. Da dette var gjort blev grunnstenen bragt på plass, over blycylinderen.

Høitideligheten avsluttedes med at forsamlingen sang Fedrelandssalmen.

Efter høitideligheten var en del innbudne samlet i prestegården hvor der blev servert forfriskninger og hvor man hygget sig sammen med de utenbys prester som var kommet hertil for anledningen.

St. Josefs katolske kirke vil antagelig stå ferdig til innvielse den første søndag i november.

Arbeidet med opførelsen er overdratt til muremester *Johannesen*, og antagelig blir det byggmester *Styve* som kommer til å forestå alt trearbeide. Det var herr Styve som forestod flytningen av presteboligen, et arbeide som blev meget vellykket.

I neste nummer vil vi bringe mgr. *Snoeys* tale in extenso.

Brustne tråder knyttes atter.

Høitidsdag på Hamar.

Strålende sol — en by i fest. I fest fordi der holdes varemesse i den vil den overfladiske og uinnviede betrakter si — den, som kun ser de ytre begivenheters form uten å bry sig noe større med deres innhold, om deres virkelighet. Eller den som i alt ser «tilfeldigheter».

Vel — la oss kalle det et «tilfelle», at den dag, hvor en av våre største katolske festligheter skal finne sted på Hamar, hvor en høitidsstund, som er i verden, men ikke av verden, blir feiret i St. Torfinns kapell, *da* også «keiseren får, hvad keiserens er», efter Kristi egne ord — *da* også en av de begivenheter, som regnes for støttepunkter i den økonomiske tilværelse, utfolder sig i samme by.

Men er det et tilfelle?

Enhver får gi svar ut fra sin egen bevissthet og vilje til å søke Gud i det minste som i det største.

Men dagen begynte, som alle viktige dager, kvelden forut, hvor tog efter tog avleverte mennesker som vilde legge beslag på St. Karl Borromeus-søstrenes bekjente, ja næsten berømte gjestfrihet. Og som det sømmer sig ved en *katolsk* kirkefestlighet, kom gjestene fra mange forskjellige land, så kveldsbordet mønstret en forsamling, hvor England, Frankrike, Sverige, Danmark var

representert av innfødte. Særlig interessant var det å hilse på *Mlle E. Tabouillot*, Dominikaner-tertiær og directrice for den store pikeskole l'Institut Sainte Clotilde, Paris og mr. L. Eyres, professor ved Ampleforth College for unge menn i York. Vi var nær inn på 20 gjester, men St. Torfinns vakre klinikk har husrum i forhold til søstrenes hjerterum, så moder Konstantina, som fant tid til personlig å motta hver enkelt, snart kunde se oss alle vel installert på våre koselige værelser.

Mgr. Kjelstrup, pære Béchaux og pater d'Argenlieu fra Stockholm var ankommet tidligere — mgr. Kjelstrup hadde jo i opdrag å foreta introduksjonen eller rettere sagt gjeninnsettelsen av Dominikanerordenen på dens gamle domene — et stort og ærefullt hverv, men samtidig en velfortjent æresbevisning overfor den der som mgr. Kjelstrup har vært Guds redskap til den av Kristus innstiftede Kirkes opstandelse til nytt liv på disse steder.

Og søndag vaiet alle flagg i hele byen — for å gi Gud og keiseren sitt. I St. Torfinnskomplekset var der liv — *virkelig* liv: tre hellige messer lestes før Høimessen: kl. 6, kl. 8, kl. 8½ av mgr. dr. Kjelstrup, pære Bechaux og pater d'Argenlieu. Det lille kirkerum

fyltes og tømtes gang på gang av de mange, som vilde innlede dagen med den hellige kommunion.

Og så setter kirkeklokkene i med full kraft — en prosesjon går ut fra prestegården: hvitklædte småpiker strør blomster — ministranter bærer det gyldne kors og etter kommer de hvite Dominikanere: pater d'Argenlieu, père Béchaux — mgr. Kjelstrup i sin viollette klædning, og endelig den nye sjelehyrde, pater Alby. Ved orglet preluderer frk. Scarre, som sammen med frk. Burton og søster Marianne nu skal lede skolen her — og koret istemmer: «Kom Helligånd». Så sier mgr. Kjelstrup noen få innledende ord og pater Alby avlegger trosbekjennelsen. Synlig beveget bestiger mgr. Kjelstrup prekestolen og holder følgende tale, gjengitt etter manuskript:

Kjære medlemmer av St. Torfinns menighet.

Når idag en av den store, hellige Dominikus's åndelige sønner overtar hyrdeomsorgen for den gamle Moderkirkes barn som, spredd over Hedmark og Opland fylker, sogner til St. Torfinn's kapell på Hamar, da er det litt av *en historisk begivenhet* som finner sted. Ute på Domkirke-odden, næsten helt skjult under gressplenene på Storhamar gård, finnes ennu ruiner av Prekebrødrene eller Dominikanernes gamle kloster. Det lå så nær Katedralen og Bispegården, at det i den gamle, navngjetne Hamar-krønike fortelles at biskopen i sine stuer kunde høre både korbrødrene sang i domkirkens kor og munkenes i sin klosterkirke. Da fremmede konger påtvang det norske folk en ny tro og plyndret kirker og klostre, blev også Dominikanerne fordrevet fra Hamar. Det var i det Herrens år 1536. Nu — efter næsten 400 års forløp — vender de tilbake, og en av historiens brystne tråder blir igjen knyttet. Ti det er vårt sikre håp, at med pater Andreas Alby's tiltreden som sogneprest her på Hamar, er Prekebrødrene igjen blitt innført på sin gamle arbeidsmark. Derfor jubler vi dem idag imøte et varmt og hjertelig *velkommen tilbake!*»

For mig, som i 7 lange år har virket her på Hamar og vært Guds ringe redskap til å grunnlegge denne menighet, var det derfor en stor glede å motta av hans høiærverdighet biskopen det ærefulle opdrag å innsette den nye sogneprest i hans embede. Ti jeg mener at vi har lov til å se *noe stort og betydningsfullt* i det som idag skjer. Gud Herren leder ennu vår lagnad og slynger historiens tråder som han selv vil.

Det er ikke her tid og sted til å gi en fremstilling av den enorme innflytelse Sankt Dominikus og hans åndelige sønner har øvet i sitt arbeide for troens utbredelse og det religiøse livs vekst i de svunne århundrer. Både som sjelesørgere, predikanter, misjonærer, videnskapsmenn og kunstnere har Dominikanerne innlagt sig uvisnelige fortjenester. I året 1221 lukket den hellige Dominikus sine øine, og allerede få år efter kom hans orden til Norge, hvor den fikk klostre i Nidaros, Bergen, Oslo og Hamar.

Hvilken utbredelse ordenen fikk her i Norden, vil man forstå, når man hører at ordensprovinsen Dacia, som omfattet de skandinaviske land, hadde 43 manns-

klostre og 4 kvinneklostre. 29 av biskopene i Skandinavia tilhørte Dominikanerordenen. Av dem må jeg nevne med særskilt heder *biskop Peter av Hamar* (1252—1260). Denne store dominikanerbiskop var det som fullførte domkirke-bygget, han opførte den store fellesbolig for korbrødrene eller domkirke-prestene og Hamar katedralskole, hvor han satte sine ordensbrødre til lærere. Det var denne biskop Peter av Hamar som innførte frukttrær og hagebruk her på Hedmark, og hvor høit han stod i anseelse, fremgår best derav, at han i 1257 av kongen blev sendt til Skotland for å føre den unge prinsesse Kristina til Spania. Han døde vinteren 1260 og blev gravlagt hos Dominikanerne på Storhamar.

Således vidner historien om Dominikanernes virksomhet og popularitet her i Norge i vårt lands storhetstid. Det kan med trygghet sies at ved siden av Cistercienserordenen var ingen ordensbrødre så ansette og avholdte som Dominikanerne. Våre forfedre kalte dem «Predikarar» eller «Prekebrødre», likesom de kalte Franciskanerne «Barfotabrødre», og det er jo også det navn Sankt Dominikus selv gav sin orden. Det var først under foreningen med Danmark det danske navn «Sortebrødre» delvis kom i bruk, i likhet med «Gråbrødre» for Franciskanerne.

Når jeg da idag i biskop Jakob av Seljas navn gjeninnfører Prekebrødrene på Hamar og overgir St. Torfinn's menighet til ordenen i velærverdige Pater Andreas Alby's person, ønsker jeg ikke bare eder, kjære katolske kristne, til lykke, men jeg våger også å ønske pateren til lykke med den menighet han får. Menne-skelige ufullkommenheter er der selvfølgelig her som andre steder, men den nye sogneprest vil utvilsomt snart føle sig vel i en menighet hvor samholdet er så godt og kjærligheten til den hellige katolske Kirke så varm og offervillig som her. Menighetens tidligere prest har i de to år han har virket her nedlagt et meget fortjenstfullt arbeide. Oprettelsen av St. Torfinn's Fellesskole er således pastor dr. Arne Sunds verk. Det vil for alltid sikre ham et takknemlig eftermæle. Og I, kjære katolske kristne, ta imot eders nye sjelesørgere med tillit og kjærlighet, og la ham føle at hjertene banker ham og hans gamle historiske orden varmt i møte!

Også I, kjære ordens-søstre av St. Karl Borromeus's kongregasjon, som fra første stund av med så stor offervilje og kjærlighet har arbeidet her i denne menighet, vær også i fremtiden tro mot eders tradisjoner og støtt eders nye prest og Dominikanerordenen ved trofast samarbeide og daglig, varm forbønn.

Til Dem, høiærverdige Pater Béchaux, må det være mig tillatt å uttale en varm og dyptfølt takk for at De som prior for Dominikanerne i Oslo og ordenens høieste representant i den gamle ordensprovins Dacia har ydet Deres verdifulle medvirkning til gjennomføringen av vår høiærverdige biskops ønske om å gjenreise Dominikanernes kloster i Hamar. Gud skjenke Dem og Deres orden glede av virksomheten på dette tradisjonsrike sted, til Guds hellige navns ære og Moderkirkens gjenreisning! Ennu er fordommene mot våre fedres tro i

visse kretser store, men den religiøse opplysning stiger også her, og våre forbedere ved Guds trone, *St. Dominikus*, *St. Torfinn*, biskop av Hamar, og vår store martyrkonge *St. Olav*, vil støtte det arbeide som her utføres av fromme hjerter og rene, ydmyke viljer. Motta også, såvel De, høiærverdige pater Prior, som pater d'Argenlieu fra Stockholm, en varm og ærbødig takk for at De har villet kaste glans over denne høitidelighet ved Deres nærvær.

Så vil vi da takke Gud av hele vårt hjerte for det store som idag skjer her på Hamar. Det er en begivenhet som må glede enhver katolsk nordmanns hjerte, ti det gir oss grunn til å se fremtiden i møte med lyse forhåpninger. Moderkirken er ikke bare fortidens, men også fremtidens kirke.

La mig få lov til å slutte min tale med noen vakre linjer i bunden stil som en av mine protestantiske tilhørere her på Hamar i sin tid sendte mig:

Mitt fedreland, hvad har du tapt,
da på et fremmed kongebud
du brøt Sankt Olavs klinge.
En gyllen folkevår var skapt
som dengang stod i blomstrings-skrud
og bar så vidt om lande bud
fra døm og hall og tinge.

For ulivsår, da Olavs tårn
for voldsmenns hender sank i grus,
de fremmedes og egne — —
da Hostiens pris som klang tilforn
rundt om i landets vigde hus
for hatets ville bølgebrus
forstummet allevegne.

Nu er det øde, tomt og stilt,
kun hist og her en klokke sped
til altrets høitid kaller.
Og alt som før var ett er skilt,
og der hvor før det hersket fred
i Kristi ånd og kjærlighet,
nu kvasse sverdhuigg faller.

Dog atter komme skal den stund,
da efter splidens onde år
vårt samlingsmerke heises — —
da i vår frie folkegrunn
Sankt Olavs sæd sin modning når.
Det tror vi visst. Med Gud vi spår,,
hans spir skal atter reises.

Amen.

Mgr. Kjelstrup sluttet — men gjennom hans ord hadde fortiden løftet sin stemme og gitt «mot til en løfterik pakt». Og da Dominikanerne intonerte et «Store Gud, vi lover Dig», følte det, som var nu en tråd knyttet som ikke mer vilde briste.

Hvad mgr. Kjelstrup og pastor Sund har arbeidet på med så stor opofrelse det tok nu de nye, men dog gamle, på én gang ukjente og velkjente arbeidere i Herrens vingård op — en av Dominikus's åndelige sønner løf-

ter arven frem, Kirkens hellige skatt, som så lenge var nedgravet i jorden, men siden 1924 atter bragt op i dagens lys.

Var det å undres over, at pater Albys tale var som en jublende hymne til Maria, *troens* herligste representant på jorden?

Nei! Han viste oss *troens* fullkomne kraft og bæreevne i et menneskeliv, hvis hele tilværelse hadde vært en *trosakt* uten sidestykke. Hvad vi nu som kristne tar som en selvfølge: Guds nedstigning på jorden i menneskeskikkelse det *trodde* hun. Først på engelens ord — så i det lille barns skikkelse, som hun stelte for og lekte med som alle mødre gjør — senere da hun fulgte hans virke og endelig da hun stod under korset som forbillede på den troende, som kan se alt det han håper på og tror på knust, forhånet, drept som en forbrytelse mot samfundsordenen og allikevel blir ved å *tro*. Og som *blir*, som Maria blev under korset.

Og pater Alby førte dette ut til oss, ikke som et vakert bilde, men som konkret hjelp til det daglige liv. Ikke minst i vårt forhold til Kirken og dens prester, Kristi stedfortredere på jorden. Også vi må alltid huske, at bak det menneskelige og ofte altfor menneskelige, som er synlig og ofte altfor synlig, skjuler sig Kristi guddommelighet — en trosakt, som krever vilje og bønn av oss, men som vi alltid kan regne på Marias støtte og hjelp til — hun som førte sin tro frelst gjennom alt til sin optagelse i himmelen, hvor hun som Kirkens mor våker over vår tro, vårt håp og vår kjærlighet til den hellige Kirke hernede.

Med salmen «Hil dig, Maria,» og med Angelus sluttet den rike og varme gudstjeneste — — — og efter en liten pause fikk vi moder Konstantina til cicerone gjennom

St. Torfinns klinikk,

som er en kombinasjon av øienklinikk, fødehjem og sykehus. Skulde man finne et ord, som best betegner ens totalinntrykk, vil det bli ordet: *harmonisk*. Før man ennu har erfart, hvor godt det passer på forholdene, tonen, arbeidsmåten, på alt det indre, ser man det rent fysiske ved de farver og farvesammensetninger, som er anvendt, og den *måte*, de er anvendt på. Dette er intet mindre enn *kunst*, og til stor ære for eksekutøren, Frithjof Wassler. Med de enkleste og billigste midler — og tenke hvad *det* betyr i våre dager! — er opnådd effekter og harmonier, som kun den direkte inspirasjon kan gi. Allerede optakten: en gråviolett forhall med røde og sorte karmen om dørene, er vidunderlig — et venteværelse med røde stålfunkismøbler og en almindelig oljemalet vegg, høist ualmindelig behandlet, en drøm. Med lykkelig letthet er små frihåndsornamenter og motiver strødd utover hele flaten — vi nevner dette så inngående, fordi oppmerksomheten bør være henledet på den unge interiørkunstner, som her har virket i samarbeide med moder Konstantina selv. Vi går gjennom det ene rum efter det annet — den samme raffinerte enkelhet og den samme skjønne farveglede overalt. Som øienlægen dr. Riise sier: «Her er lys for sjel og legeme».

Øienklinikken er selvfølgelig utstyrt med alle moderne apparater — operasjonssal med en Zeiss-lampe spesielt for øienoperasjoner likeledes — et stort steriliseringsrum også. «Vi har radio på alle værelser,» sier moder Konstantine. «Øienpasienter må jo ikke lese, så de trenger annen underholdning.»

På alle værelser er der lyst, vakkert, vennlig — og praktisk. Hver eneste krok i hele huset er utnyttet — man merker her som ved alle de bygg, vi har hatt anledning til nu å se, hvor godt og gagnlig det er, når der «står kvinner bak» en byggherre og en arkitekt. Skap, opbevaringsrum — alt til å lette og spare tid og krefter og derved direkte og indirekte penger, er der. Bad, skyllerum osv. i hver etasje — og som det samlende midtpunkt det skjønne glassmaleri i hovedoppgangen med det gamle segl fra Hamar domkirke, St. Karl Borromeussøstrenes merke, og i det tredje felt en opgående sol og innskriften «Spero lucem»: jeg håper på lyset.

Det samlende midtpunkt for den besøkende, men ikke for de som lever her. Deres lys er den evige lampe i kapellet, hvis gylne og hvite farver er rammen om det lille røde punkt foran det evige lys. Her bes og arbeides i dette hus — derfra den indre harmoni, for hvilken de skjønne farver er den ytre form.

Aftenandakten

hadde likeledes fylt kapellet, og etterat «Kom, Helligånd» var sunget besteg père Béchaux prekestolen og holdt en gripende preken ut fra Magnificat — ut fra Marias takke- og lovsang til Herren. Den samme takk fylte idag alle sinn. Det var Guds forsyn som hadde kalt Predikebrødrene tilbake til Hamar, hvis menighet var blitt grunnlagt av en dominikanertertiar, mgr. Kjelstrup. *Han* vilde alltid stå som sognepresten, hvis efterfølgere førte den tradisjon videre han hadde skapt — først pastor Sund, hvis minne som grunnlegger av skolen alltid vil leve i takknemlig erindring, og nu pater Alby, som vil få den velsignelse og kraft som lydighet alltid gir en prest. Varme og vakre ord talte père Béchaux for St. Karl Borromeus-søstrene, som hadde vært før selv prestene kom, og som var den aldri sviktende støtte. Og det var ikke alene nu her at alle takket og lovet Gud for Hans velgjerninger — også i himlen stemte de helgener i, hvis bilde prydet veggen i kapellet — ikke minst St. Dominikus, hvis statue her var så liten og beskjeden som vi alltid måvære beskjedne i Dominikanerordenen. Men idag gledes han ved å se sine sønner for første gang gå ut fra Oslo. Snart vilde der komme en Dominikaner til her — foreløbig vilde der annenhver søndag i måneden komme en Dominikaner op og hjelpe pater Alby. Og så tegnet père Béchaux et manende bilde av prestens stilling i menigheten og dens stilling til ham — ord som er umulig å glemme for de som har hørt dem. Med Magnificat og sakramental velsignelse sluttet aftenandakten, hvorpå man samledes til

Fest i Foreningslokalet,

hvor samtidig de fremmede gjester kunde få et inntrykk av de gode skoleværelser som nu disponeres i forbindelse med leseværelse og menighetsbibliotek.

Taler og sang vekslet, og det var lett å merke hvor kontakten straks var knyttet mellom den nye prest og hans menighet, hvilket også fant sitt uttrykk i pater Alby's egen tale, hvor han drog en spirituell parallell mellom forholdene i de første kristne menigheter og de små stasjoner her i Norge. Mgr. Kjelstrup talte dernæst for Dominikanerne. At dette var en lykkelig, lenge ønsket stund for menighetens første prest, fremgikk av alt monsignore sa. Til sist talte père Béchaux for mgr. Kjelstrup, pastor Sund, søstrene og skolens lærerkrefter — særlig ønsket han mgr. Kjelstrup alltid velkommen på stedet, et ønske som fikk en begeistret tilslutning av de tilstedeværende. Man avsang forskjellige sanger ved festbordet — og alle følte sannheten i ordene i Hamar-sangen om «all strålende fortid har makt — til å ildne hvert hjerte som svikter — og gi mot til en løfterik pakt.»

Det var en løfterik pakt som blev sluttet søndag den tyvende august i St. Torfinn's menighet.

E.

Den Franske Skole i Stockholm.

De svenske aviser har i den senere tid beskjeftiget sig meget med en sak, som fra dem har funnet veien til en del av den norske presse. Da ikke alle fremkomne opplysninger har vært korrekte, skal vi i det følgende gi en fremstilling av sakens sanne sammenheng.

Den Franske Skole i Stockholm, som blev grunnlagt for ca. 70 år siden, har i alle år vært drevet av St. Joseíssøstrene, der som bekjent har sitt Moderhus i Chambéry i Frankrike. De har mottatt et mindre årlig subsidium gjennom den franske legasjon i Stockholm, men skolen er søsterkongregasjonens eiendom og det er kun ved store ofre fra søstrenes side at man har kunnet holde skolen gående. Denne pikeskole for høiere almendannelse har særlig tilstrept å gjøre elevene fortrolig med fransk sprog og kultur, samt å utvikle deres karakter og odra dem til gode, dyktige, pliktro mennesker. For å fremheve at skolen er fri for enhver tendens av katolsk propaganda, har søstrene ved denne skole fra begynnelsen av ikke båret sin ordensdrakt, men iøvrig har de levd som ordenssøstre, under kongregasjonens ledelse og efter dens regel for ordensliv.

Som vanlig efter skoleårets avslutning gjorde også de i år uteksaminerte elever en utenlandsreise med skolens bestyrerinne, frøken Roullier som leder. Efter å ha besøkt Rom, kom de til Chambéry og der fikk frøken Roullier, eller søster Josephine som hun heter som ordenssøster, beskjed om å bli i Moderhuset, mens elevene reiste hjem til Sverige, ledsaget av andre ordenssøstre. I den anledning reiste det sig en storm av protester i den svenske presse, som beskyldte biskop Müller for å ha foranlediget dette skritt. Han skulde ha forlangt frk. Roullier fjernet fra skolen dels fordi hun ikke vilde drive katolsk propaganda dels fordi hun vegret sig ved å bære ordensdrakten. Enn-

videre blev det påstått at biskopen, der som bekjent er av tysk oprinnelse, av nasjonale grunne nærte uvilje mot den Franske Skole. Disse beskyldninger, som alene var basert på løse formodninger og savnet ethvert reelt grunnlag er blitt kraftig tilbakevist fra katolsk hold. Biskop Müller har aldri i sin embedsforvaltning latt sig lede av nasjonale motiver. Det blev påpekt at han gjentagende ganger hadde tatt initiativet for å få franske dominikanere til Stockholm for å holde foredrag. St. Josefssøstrenes generalforderinne i Chambéry, som er fransk, har betegnet beskyldningene mot biskopen som helt ugrunnet og erklært at det var efter hennes ønske og bostemmelse at frk. Roullier skulde fratrede som bestyrerinne for skolen og erstattes med en annen. Allikevel fortsatte svenske aviser å anklage biskopen, uten å anføre det minste bevis for sine påstander. Hensikten var tydeligvis å diskreditere overhyrden for den katolske Kirke i Sverige. Dette fremgår bl. a. av den kjensgjerning at de svenske katolikkens protestmøter med de vedtagne resolusjoner mot angrepene på biskopen som vidnet om deres urokkelige hengivenhet og tillit til overhyrden ikke blev omtalt eller kun sparsomt referert i de aviser som hadde bragt de voldsomste angrep på biskop Müller.

Generalforderinnen har ikke villet uttale sig om sine grunner til å gi den Franske Skole en ny bestyrerinne. Men det er nu blitt kjent at det lenge har vært vanskelig å samarbeide med frk. Roullier og at man flere ganger har ønsket å få henne fjernet fra skolen, men at man alltid har støtt på motstand i innflytelsesrike kretser i Stockholm, hvor man anså hennes forbliven ved skolen som en garanti for religiøs nøytralitet. Da man nu søkte å stille disse overfor et fait accompli, blev motstanden støttet av den svenske og den franske regjering. Generalforderinnen gav efter og erklærte at hu ikke vilde motsette sig at frk. Roullier vendte tilbake til skolen. Frk. Roullier — eller søster Josephine — har beklageligvis funnet å kunne vende tilbake på disse premisser, d. v. s. i strid med sine egne, franske ordensforesattes tydelige ønsker, med støtte av den anti-katolske agitasjon i Sverige. Da det under disse forhold vilde bli alt for pinlig for de andre St. Josefs-søstre i Stockholm å fortsette det felles liv med henne, har generalforderinnen latt disse søstre forlate skolen. I svenske kretser har man kritisert denne fremgangsmåte og fremholdt at generalforderinnen fremdeles måtte stille de nødvendige søstre til rådighet for skolen, under frk. Roulliers ledelse. Hvor urimelig dette forlangende er vil stå klart for enhver når man betenker at myndighetene har tvunget generalforderinnen til å omstøtte en beslutning som hun som kongregasjonens øverste og ansvarlige leder anså nødvendig for ordenslivets fortsettelse ved den Franske Skole. Vilde man vedvarende nyte godt av kongregasjonens medvirken, måtte man ta visse hensyn til dens krav og tarv. Imidlertid har kongregasjonen strukket sig så langt at den har fremsatt rimelige forslag til en ordning. Forhandlingene desangående mellem kongregasjonen og de svenske myndigheter har såvidt vites ennu ikke ført til noe resultat.

MEDDELELSE

Det meddeles, at prestene ved St. Olavskirken i Oslo, som en kortere tid på grunn av ombyggningsarbeidet i prestegården var flyttet ut av denne, nu atter treffes hver dag i sine gamle kontorer. Inngangen til prestegården er fra Ullevålsveien.

TAKK!

Idet nu sommeren er slutt og høsten er kommen påny, må det være St. Vincensforeningen tillatt gjennom Deres ærede blad å få takke for all hjelp og assistanse med å få feriekolonien i havn. Vi tør takke alle bidragsydere for penger og gaver in natura. Bakerm. A. Hansen i Homansbyen har gitt brød, en kasse i uken, Van den Bergh, Mustad, Drammen Smørfabrikk, mindre partier margarin, Jens Andersen lapskauskjøtt, Ad. von. Germeten pølse, G. Geist og Valente kjøring. Naturaliene, rimeligere husleie etc. har i år ved siden av de kjærkomne kontante gaver også bragt ennene økonomisk sett til å møtes.

Idet vi takker på vegne av de 37 barn, som hadde et utmerket opphold, tør vi også rette en takk til «St. Olav»s redaksjon for all imøtekommenhet. Likeledes fremføres en hjertelig takk til guttekoloniens ledere herrerne Aamdahl, Olafsen og Fiala, pikekoloniens ledere fru Andersen og Farup likeså.

Oslo den 16. august 1933.

For St. Vincensforeningen
Ivar Ruyter, president,
Ensjøveien 1, Oslo.

Mère Humbeline 80 år.

Den 29. august fyller en høit skattet St. Josefssøster 80 år. Det er et innholdsrikt liv, mère Humbeline kan se tilbake på. Født i Lorraine følte hun tidlig ordenskallet — men det blev ikke et stille liv hun kom til å føre. Der var bruk for henne, hennes arbeidsevne og kjærlighetsevne på mange steder — og i Guds tjeneste virket hun først i Russland og siden i Nord-Amerika, til hun i 1892 kom til Norge, hvor hun blev priorinne for Vår Frue Hospital, og var der i ca. 28 år. Hvad arbeide hun gjorde der huskes av alle, som i de år trengte til omsorg og pleie. Utrettelig stod hun lægene, patientene og sykesøstrene bi — hjalp, rådet, opmuntret.

Tre år i Kristiansand og seks år i Fredrikstad fulgte efter — inntil hun fikk den velfortente hvile, hun nu nyter på «Vår Frue Villa», hvor søstrene kappes om å gi henne noe av den kjærlighet og varme omsorg tilbake, hun så uselvvisk strødde ut hvor hun har ferdes. Mange kjærlige tanker vil tirsdag 29. august sendes den tro Herrrens tjenerinne — vi føier våre innerligste ønsker til om en fredfylt livsaften.